

DIECEZJALNA DIAKONIA LITURGICZNA RUCHU ŚWIATŁO-ŻYCIE
DIECEZJI ZIELONOGÓRSKO-GORZOWSKIEJ

Vademecum posługi liturgicznej kapłana - ciekawostki

ks. Adam Czeponis

Bobrowice 2019

Wstęp.

Czasem nachodzą nas kapłanów wątpliwości, czy rzeczywiście celebrowanie Mszy Świętej jest sprawowane zgodnie z przepisami liturgicznym. Zaczynamy poszukiwać po różnych dokumentach odpowiedzi na nurtujące nas pytania. Może jesteśmy nie raz zaskoczeni, gdy ktoś nam zwróci uwagę i chcemy dojść do źródła prawdy.

Vademecum przeze mnie stworzone ma na celu pomóc dojść do materiałów źródłowych. Nie jest to żadna moja mądrość, ale zbiór ciekawych przepisów liturgicznych zebranych z różnych dokumentów. Wybrałem to, co w mojej ocenie jest ważne, pomijając przy tym to, co jest oczywiste.

Na dzień dzisiejszy moje Vademecum stworzone jest z niżej wymienionych dokumentów, ale moim marzeniem jest to, żeby projekt rozwijał się o kolejne materiały źródłowe.

ks. Adam Czeponis

Bibliografia:

1. Ogólne Wprowadzenie do Mszału Rzymskiego, 2003 r.
2. Wskazania Episkopatu Polski po ogłoszeniu nowego wydania Ogólnego Wprowadzenia do Mszału Rzymskiego, 2005 r.
3. Ceremoniał Liturgicznej Posługi Biskupów, 2013 r.
4. Instrukcja Kongregacji Kultu Bożego O mszach dla grup specjalnych – Actio Pastoralis, 1962 r.
5. Instrukcja Inaestimabile Donum w sprawie niektórych norm dotyczących kultu tajemnicy Eucharystycznej, 1980 r.
6. „Tres Abhinc Annos” Druga instrukcja o należytych wykonywaniu Konstytucji o św. liturgii, 1967 r.
7. Przepisy wykonawcze do Instrukcji Kongregacji ds. Sakramentów i Kultu Bożego Inaestimabile Donum z 3 IV 1980 – (11 XII 1980)
8. „Liturgica instaurationes” Trzecia instrukcja o należytych wykonaniu Konstytucji o świętej liturgii, 1970 r.
9. Wskazania Episkopatu Polski dotyczące liturgii Mszy świętych sprawowanych w małych grupach i wspólnotach, 2014 r.
10. Instrukcja Redemptionis Sacramentum, 2004 r.
11. Wprowadzenie do drugiego wydania Lekcjonarza Mszalnego, 2011 r.
12. Ceremoniał biskupów, wyd. 1886 r.
13. Missale Romanum ed. 1962 r.

14. Dyrektorium o Mszach z udziałem dzieci, 1973 r.
15. Zalecenia duszpasterskie Episkopatu Polski w związku z dyrektorium o Mszach świętych z udziałem dzieci, 1977 r.
16. Instrukcja Episkopatu Polski o kulcie Tajemnicy Eucharystii poza Mszą świętą, 1987 r
17. Kodeks Prawa Kanonicznego, 1983 r.
18. Ogólne Wprowadzenie do Liturgii Godzin. 1992 r.

OGÓLNE WPROWADZENIE DO MSZAŁU RZYMSKIEGO

31. Do kapłana jako przewodniczącego zgromadzenia należy również wypowiedanie pewnych zachęt przewidzianych w samym obrzędzie. Tam gdzie przewidują to rubryki, wolno kapłanowi te zachęty nieco przystosować, aby odpowiadały pojętności uczestników. Kapłan jednak winien troszczyć się o to, by zawsze zachować sens zachęty zaproponowanej w mszale i aby ją wyrazić w krótkich słowach. Do kapłana przewodniczącego należy również kierowanie liturgią słowa oraz udzielenie końcowego błogosławieństwa. Wolno mu także w bardzo krótkich słowach wprowadzić wiernych we Mszę danego dnia po wstępnym pozdrowieniu a przed aktem pokutnym; do liturgii słowa, przed czytaniem; do Modlitwy eucharystycznej, przed prefacją, nigdy zaś w czasie samej prefacji; wreszcie może zakończyć całą świętą czynność przed rozesłaniem.
45. Należy również zachować w odpowiednim czasie pełne cześć milczenie. Jego natura zależy od czasu, w jakim jest przewidziane w poszczególnych obrzędach. W akcie pokuty i po wezwaniu do modlitwy wierni skupiają się w sobie; po czytaniu lub homilii krótko rozważają to, co usłyszeli; po Komunii świętej zaś wychwalają Boga w sercu i modlą się do Niego. Godne pochwały jest zachowanie milczenia w kościele, w zakrystii i w przylegających do niej pomieszczeniach już przed rozpoczęciem celebracji, aby wszyscy pobożnie i godnie przygotowali się do sprawowania świętych czynności.
48. Śpiew na wejście wykonuje na przemian schola i lud albo kantor i lud, albo sam lud, albo sama schola. Można wykonywać antyfonę z psalmem podane w Graduale Rzymskim lub w Graduale zwykłym, albo też inny zgodny z czynnością świętą, z treścią dnia lub okresu liturgicznego śpiew, którego tekst został zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu . Jeśli na wejście nie wykonuje się śpiewu, antyfonę podaną w Mszale recytują wierni lub niektórzy z nich albo lektor. W przeciwnym razie odmawia ją sam kapłan, który może ją także przystosować, ujmując w formie wstępnej zachęty
50. Po śpiewie na wejście kapłan, stojąc na miejscu przewodniczenia, razem z całym zgromadzeniem wykonuje znak krzyża; następnie przez pozdrowienie oznajmia zgromadzonej wspólnocie obecność Pana. Poprzez to pozdrowienie i odpowiedź ludu ujawnia się misterium zgromadzonego Kościoła. Po pozdrowieniu ludu kapłan albo

diakon lub świecka osoba usługująca może w bardzo krótkich słowach wprowadzić wiernych w treść Mszy świętej danego dnia.

51. Następnie kapłan wzywa do aktu pokuty, jaki po krótkiej chwili milczenia spełnia cała społeczność w formie wspólnego wyznania, kapłan zaś kończy je absolucją, która jednak nie posiada skuteczności sakramentu pokuty. W dniu Pańskim, zwłaszcza w Okresie Wielkanocnym, zamiast zwykłego aktu pokuty może się odbyć błogosławieństwo wody i pokropienie nią wiernych na pamiątkę chrztu.
54. Następnie kapłan wzywa lud do modlitwy; wszyscy razem z kapłanem zachowują chwilę milczenia, aby sobie uświadomić, że stoją w obliczu Boga i wyrazić w sercu swoje prośby. Wtedy kapłan wygłasza orację, którą zwykle się nazywa „kolektą” i w której wyraża się charakter celebracji.
56. Liturgię słowa należy sprawować tak, aby sprzyjała medytacji. Dlatego trzeba unikać jakiegokolwiek pośpiechu, który utrudniałby skupienie. Stosowne są w niej także odpowiednie do poziomu zgromadzenia krótkie chwile milczenia, w których wierni pod wpływem Ducha Świętego mogliby przyjąć słowo sercem i przygotować na nie odpowiedź przez modlitwę. Te chwile ciszy można z pożytkiem zachować np. przed samym rozpoczęciem liturgii słowa, po pierwszym i drugim czytaniu oraz po homilii.
63. Kiedy jest przewidziane tylko jedno czytanie przed Ewangelią:
 - a) w okresie, w którym należy śpiewać *Alleluja*, można wykonywać albo psalm allelujatyczny, albo psalm i *Alleluja* z jego werselem;
 - b) w okresie, w którym nie jest przewidziany śpiew *Alleluja*, można wykonywać albo psalm i wersele przed Ewangelią, albo tylko psalm;
 - c) jeśli nie śpiewa się *Alleluja* lub wersetu przed Ewangelią, można je opuścić.
66. Homilię winien z zasady głosić kapłan celebrujący. Może on ją zlecić kapłanowi koncelebującemu lub niekiedy, zależnie od okoliczności, także diakonowi, nigdy zaś osobie świeckiej. W szczególnych przypadkach i ze słusznej przyczyny homilię może wygłosić także biskup lub prezbiter, który uczestniczy w celebracji, choć nie może koncelebrować. W niedziele i obowiązujące święta homilię należy głosić podczas wszystkich Mszy sprawowanych z udziałem ludu; można ją opuścić jedynie z bardzo ważnego powodu. Bardzo zaleca się głoszenie homilii w innych dniach, zwłaszcza w dniach powszednich Adwentu, Wielkiego Postu i Okresu Wielkanocnego, a także w innych dniach świątecznych i przy innych okazjach, w których wierni liczniej gromadzą się w kościele. Zaleca się zachowanie po homilii krótkiej chwili milczenia.
71. Kapłan celebrujący kieruje modlitwą, stojąc w miejscu przewodniczenia. Rozpoczyna ją krótką zachętą, w której wzywa wiernych do modlitwy oraz wypowiada modlitwę na zakończenie. Proponowane intencje winny być nieliczne, ułożone w duchu mądrej wolności, zwięzłe i wyrażające błagania całej wspólnoty. Wezwania wygłasza diakon lub kantor albo lektor lub inny wierny świecki, stojący przy ambonie lub w innym odpowiednim miejscu. Lud zaś, stojąc, przyłącza się do modlitwy albo przez wspólne wezwanie wypowiedziane po każdej intencji, albo przez modlitwę w milczeniu.

73. Na początku Liturgii eucharystycznej przynosi się do ołtarza dary, które staną się Ciałem i Krwią Chrystusa. Najpierw przygotowuje się ołtarz, czyli stół Pański, będący ośrodkiem całej Liturgii eucharystycznej; umieszcza się na nim korporał, puryfikaterz, mszał i kielich, chyba że przygotowuje się go przy kredensie. Następnie przynosi się dary na ofiarę: godne uznania jest, jeśli wierni przynoszą chleb i wino, które przyjmuje od nich kapłan albo diakon, aby je następnie złożyć na ołtarzu. Chociaż wierni tak jak dawniej nie składają już chleba i wina przeznaczonych do liturgii ze swoich własnych darów, obrzęd przyniesienia ich do ołtarza zachowuje swoją wymowę i duchowe znaczenie. Pożądane jest także przynoszenie przez wiernych lub zbieranie w kościele pieniędzy albo innych darów przeznaczonych na potrzeby ubogich lub kościoła; składa się je w odpowiednim miejscu obok stołu eucharystycznego.
83. Kapłan, w razie potrzeby wspomagany przez diakona lub koncelebransa, łamie chleb eucharystyczny. Spełniony przez Chrystusa podczas Ostatniej Wieczerzy gest łamania, który w czasach apostołskich nadał nazwę całej akcji eucharystycznej, oznacza, że wierni, choć liczni, tworzą jedno Ciało przez przyjmowanie Komunii z jednego chleba, jakim jest Chrystus umarły za zbawienie świata i zmartwychwstały (por. 1 Kor 10, 17). Łamanie rozpoczyna się po przekazaniu znaku pokoju i winno się odbywać z należnym szacunkiem. Nie należy jednak tej czynności bez potrzeby przedłużać ani też przywiązywać do niej nadmiernej wagi. Obrzęd ten jest zastrzeżony dla kapłana lub diakona. Kapłan łamie chleb i wpuszcza do kielicha cząstkę Hostii na znak zjednoczenia Ciała i Krwi Pańskiej w dziele zbawienia, to znaczy połączenia Ciała i Krwi Jezusa żyjącego i chwalebne. Błaganie *Baranku Boży* śpiewa zwykle lub głośno recytuje schola albo kantor, lud zaś odpowiada. Wezwanie to towarzyszy łamaniu chleba i może być kilkakrotnie powtórzone, aż obrzęd się zakończy. Ostatnim razem wezwanie kończy się słowami *Obdarz nas pokojem*.
84. Modlitwą odmawianą po cichu kapłan przygotowuje się do owocnego przyjęcia Ciała i Krwi Chrystusa. Wierni czynią to samo, modląc się w milczeniu. Następnie kapłan, trzymając nad pateną albo nad kielichem Chleb eucharystyczny, ukazuje go wiernym i zaprasza ich na Ucztę Chrystusa. Posługując się ustalonymi słowami ewangelicznymi, razem z ludem wyraża akt pokory.
87. Jako śpiew na Komunię można wziąć albo antyfonę z Graduału Rzymskiego z psalmem lub samą, albo antyfonę z psalmem z Graduału zwykłego, albo inny odpowiedni śpiew zatwierdzony przez Konferencję Episkopatu. Śpiew wykonuje sama schola albo schola lub kantor z ludem. Jeśli nie wykonuje się śpiewu, podaną w Mszale antyfonę mogą recytować wierni, albo niektórzy z nich, albo lektor; w przeciwnym razie czyni to sam kapłan po przyjęciu Komunii świętej, a przed rozdawaniem jej wiernym.
88. Po rozdaniu Komunii świętej, zależnie od okoliczności, kapłan i wierni przez pewien czas modlą się w ciszy. Jeśli okaże się to stosowne, całe zgromadzenie może też wykonać psalm lub inną pieśń pochwalną albo hymn.
117. Ołtarz ma być nakryty przynajmniej jednym białym obrusem. Na ołtarzu lub obok niego na czas każdej celebracji stawia się przynajmniej dwa świeczniki z zapalonymi świecami; może ich być więcej: cztery lub sześć, zwłaszcza w niedzielę albo obowiązujące święto, lub, gdy celebruje biskup diecezjalny, siedem. Również na ołtarzu lub w jego pobliżu ma się znajdować krzyż z wizerunkiem Chrystusa ukrzyżowanego. Świeczniki i krzyż można

też wnieść w procesji na wejście. Na ołtarzu można położyć księgę Ewangelii, odrębną od księgi innych czytań, jeśli się jej nie przynosi podczas procesji na wejście.

132. W czasie *Alleluja* lub innego śpiewu kapłan nakłada kadzidło i błogosławi, jeśli się stosuje okadzenia. Po czym pochylony przed ołtarzem i mając ręce złożone, mówi cicho: *Wszechmogący Boże, oczyść serce.*

141. Przy ołtarzu kapłan bierze od akolity lub innego usługującego patenę z chlebem i trzymając ją obiema rękami, wzniesioną nieco nad ołtarzem, wypowiada cicho słowa: *Błogosławiony jesteś, Panie.* Następnie patenę z chlebem kładzie na korporale.

163. Po rozdzieleniu Komunii świętej kapłan sam spożywa przy ołtarzu pozostałe konsekrowane Wino; konsekrowane zaś Hostie, które pozostały, albo spożywa przy ołtarzu, albo znosi na miejsce przechowywania Eucharystii. Po powrocie do ołtarza kapłan, gdyby znalazł okruszyny, zbiera je, a następnie, stojąc z boku ołtarza albo przy kredensie, oczyszcza patenę lub puszkę nad kielichem, po czym oczyszcza kielich, mówiąc cicho: *Panie, daj nam czystym sercem* itd. i wyciera go puryfikaterzem. Jeżeli naczynia zostały oczyszczone przy ołtarzu, ministrant odnosi je na kredens. Można jednak naczynia do puryfikacji, zwłaszcza gdy jest ich wiele, pozostawić odpowiednio nakryte na ołtarzu lub na kredensie na rozłożonym korporale, a po Mszy świętej, gdy lud zostanie odesłany, dokonać oczyszczenia (puryfikacji).

214. Czynności przygotowania darów spełnia główny celebrans; inni koncelebransi pozostają na swoich miejscach.

215. Po wypowiedzeniu przez głównego celebransa modlitwy nad darami koncelebransi podchodzą do ołtarza i stają wokół niego tak, by nie przeszkadzać w spełnianiu czynności obrzędowych i by wierni mogli je dobrze widzieć, a diakon nie miał trudności w podchodzeniu do ołtarza, kiedy jego funkcja będzie tego wymagała.

218. Części modlitwy przeznaczone do wspólnego odmawiania przez wszystkich koncelebrujących, a zwłaszcza słowa konsekracji, jakie wszyscy są obowiązani wypowiadać, koncelebransi mają wymawiać głosem przyciszonym, aby można było wyraźnie słyszeć głos celebransa głównego. W ten sposób ułatwia się wiernym zrozumienie słów. Zaleca się śpiewać części przeznaczone do wspólnego odmawiania, a zaopatrzone w mszale w melodie.

222. Od *Prosimy Cię, Boże, uświęć* aż do *Pokornie Cię błagamy* główny celebrans wykonuje gesty, wszyscy zaś koncelebransi recytują wszystkie modlitwy wspólnie, w następujący sposób:

1. *Prosimy Cię, Boże, uświęć*, mając ręce wyciągnięte nad darami;
2. *On to w dzień, Podobnie po wieczery* ze złożonymi rękami;
3. Słowa Pańskie mając prawą rękę wyciągniętą w stronę chleba i kielicha, jeśli się to wyda stosowne; w czasie ukazania postaci patrzą na Hostię i kielich, a potem głęboko się pochylają;
4. *Boże Ojczy, my, Twój służdy i Racz wejrzeć*, mając ręce rozłożone;
5. *Pokornie Cię błagamy* pochyleni i mając ręce złożone aż do słów: *abyśmy przyjmując z tego ołtarza*, a następnie wyprostowani żegnają się na słowa: *otrzymali obfite błogosławieństwo i łaskę.*

224. Na słowa *Również nam, Twoim grzesznym sługom* wszyscy koncelebranci uderzają się w piersi.

249. Jeśli Komunia koncelebransów odbywa się przez zanurzenie, główny celebrans spożywa Ciało i Krew Pana w zwykły sposób, zwracając uwagę na to, by w kielichu pozostała wystarczająca ilość Najświętszej Krwi do Komunii koncelebransów. Następnie diakon lub jeden z koncelebransów stawia kielich pośrodku ołtarza lub z boku na innym korporale, razem z pateną zawierającą części Hostii. Koncelebranci podchodzą kolejno do ołtarza, przyklękają, biorą Hostię i zanurzwszy ją częściowo w kielichu, podłożywszy puryfikaterz pod usta, spożywają. Następnie wracają na swoje miejsca jak na początku Mszy świętej. Komunię przez zanurzenie przyjmuje również diakon z rąk jednego z koncelebransów; na słowa koncelebransa: *Ciało i Krew Chrystusa* odpowiada: *Amen*. Diakon spożywa przy ołtarzu Najświętszą Krew, która została, wspomagany w razie potrzeby przez niektórych koncelebransów. Następnie kielich przenosi na kredens i tam on sam albo obrzędem ustanowiony akolita oczyszcza, wyciera i porządkuje naczynia liturgiczne jak zwykle.

274. Przyklęknięcie, które wykonuje się przez zgięcie prawego kolana aż do ziemi, oznacza uwielbienie. Dlatego obowiązuje ono przed Najświętszym Sakramentem i przed Krzyżem świętym, od jego uroczystej adoracji w liturgii Wielkiego Piątku aż do rozpoczęcia Wigilii Paschalnej. W czasie Mszy świętej kapłan celebrujący przyklęka trzy razy: po podniesieniu Hostii, po podniesieniu kielicha i przed Komunią świętą. Szczegółowe przepisy obowiązujące we Mszy koncelebrowanej zostały podane w odpowiednim miejscu (por. nry 210-251). Jeśli zaś w prezbiterium jest tabernakulum z Najświętszym Sakramentem, kapłan, diakon i inni usługujący przyklękają po przyjsciu do ołtarza i przed odejściem od niego, nie zaś podczas samej celebracji Mszy świętej. Poza tym przyklękają wszyscy, którzy przechodzą przed Najświętszym Sakramentem, chyba że idą w procesji. Usługujący, którzy niosą krzyż procesyjny lub świece, zamiast przyklęknięcia wykonują skłon głowy.

275. Ukłon wyraża uszanowanie i cześć oddawaną osobom lub ich wyobrażeniom. Rozróżnia się dwa rodzaje ukłonów: pochylenie głowy i pochylenie ciała.

1. Pochylenie głowy czyni się, wymawiając razem imiona Trzech Osób Boskich, imię Jezusa, Najświętszej Maryi Panny i Świętego, na cześć którego sprawuje się Mszę.
2. Pochylenie ciała, czyli głęboki ukłon, czyni się: przed ołtarzem; podczas wypowiedzania modlitw: *Wszchemogący Boże, oczyść i Przyjmij nas, Panie*; w czasie wyznania wiary na słowa: *I za sprawą Ducha Świętego*; w Kanonie Rzymskim na słowa: *Pokornie Cię błagamy*. W ten sposób pochylony stoi diakon, gdy prosi o błogosławieństwo przed głoszeniem Ewangelii. Ponadto kapłan pochyla się nieco, kiedy w czasie konsekracji wymawia słowa Pańskie.

276. Okadzenie, jak to wynika ze świadectw Pisma świętego (por. Ps 140,2; Ap 8, 3), wyraża cześć i modlitwę. Kadzidła można używać według uznania w każdej formie Mszy świętej:

1. podczas procesji na wejście;
2. na początku Mszy, do okadzenia krzyża i ołtarza;
3. w czasie procesji przed Ewangelią i podczas jej głoszenia;
4. po złożeniu na ołtarzu chleba i kielicha – do okadzenia darów, krzyża, ołtarza, kapłana i ludu;
5. podczas ukazania Hostii i kielicha po konsekracji.

277. Kapłan nakłada kadzidło do kadzielnicy i błogosławi je znakiem krzyża, nic nie mówiąc. Przed okadzeniem i po jego wykonaniu oddaje się głęboki ukłon w stronę okadzanej osoby lub rzeczy, z wyjątkiem ołtarza i darów złożonych na ofiarę w Mszy świętej. Trzema rzutami kadzielnicy okadza się: Najświętszy Sakrament, relikwie świętego Krzyża i obrazy Chrystusa Pana wystawione do publicznej czci, dary złożone na ofiarę w Mszy świętej, krzyż ołtarzowy, Ewangeliarz, paschał, kapłana i lud. Dwoma rzutami kadzielnicy okadza się relikwie i obrazy Świętych wystawione do publicznej czci, i to tylko na początku celebracji, po okadzeniu ołtarza. Ołtarz okadza się pojedynczymi ruchami kadzielnicy w ten sposób:

1. jeśli ołtarz jest odsunięty od ściany, kapłan okadza go, obchodząc dokoła;
2. jeśli ołtarz nie jest odsunięty od ściany, kapłan, przechodząc wzdłuż niego, okadza najpierw prawą, potem lewą stronę. Jeżeli krzyż jest na ołtarzu lub obok niego, okadza się go przed okadzeniem ołtarza. Natomiast jeżeli jest za ołtarzem, kapłan okadza go, gdy przed nim przechodzi. Dary ofiarne kapłan okadza trzema rzutami kadzielnicy, przed okadzeniem krzyża i ołtarza. Może też wykonać okadzenie darów, czyniąc nad nimi znak krzyża kadzielnicą.

279. Naczynia liturgiczne puryfikuje kapłan, diakon albo ustanowiony akolita po Komunii lub po Mszy świętej, w miarę możliwości, na kredensie. Kielich puryfikuje się wodą albo wodą i winem; spożywa ją ten, kto dokonuje puryfikacji. Patenę wyciera się zwykle puryfikaterzem. Należy dbać o to, aby cała reszta Krwi Chrystusa, która by pozostała po rozdzieleniu Komunii świętej, została od razu spożyta przy ołtarzu.

280. Jeśli upadnie Hostia lub jakaś jej część, należy ją podnieść z czcią. Gdyby zaś rozlała się Najświętsza Krew, wtedy miejsce, na które spłynęła, należy obmyć wodą, a wodę wlać do kościelnej studzienki.

324. Jeśli po konsekracji lub w czasie przyjmowania Komunii świętej kapłan spostrzeże, że zamiast wina wiano wodę, po usunięciu wody do jakiegoś naczynia wlewa do kielicha wino z wodą i konsekruje, wypowiadając słowa dotyczące konsekracji kielicha, nie ma zaś obowiązku powtórnego konsekrowania chleba.

365. Zasady wyboru Modlitwy eucharystycznej są następujące:

1. Pierwszą Modlitwę eucharystyczną (Kanon Rzymski), którą zawsze można odmawiać, zaleca się stosować w dni mające własne *Zjednoczeni* i w Mszach z własnym *Boże, przyjmij łaskawie tę ofiarę*, a także w święta Apostołów i Świętych, których imiona wspomina się w tekście tej modlitwy; wskazane jest również stosowanie tej modlitwy w niedziele, jeśli raczej duszpasterskie nie zalecają wyboru trzeciej Modlitwy eucharystycznej.
2. Druga Modlitwa eucharystyczna, ze względu na jej cechy charakterystyczne, zalecona jest w dni powszednie i w specjalnych okolicznościach. Modlitwa ta ma wprowadzić własną prefację, ale można ją stosować i z innymi prefacjami, z tymi zwłaszcza, które w sposób syntetyczny ujmują misterium zbawienia, np. z prefacjami zwykłymi. Kiedy Mszę sprawuje się za jakiegoś zmarłego, można użyć specjalnej formuły zamieszczonej przed *Pamiętaj także*.
3. Trzecią Modlitwę eucharystyczną można stosować w połączeniu z każdą prefacją. Zaleca się stosować tę modlitwę w niedziele i święta. Jeśli używa się jej w Mszach za zmarłych, można zastosować specjalną formułę, którą wprowadza się po słowach: *Zjednocz ze sobą wszystkie swoje dzieci rozproszone po całym świecie*.

4. Czwarta Modlitwa eucharystyczna ma prefację niezmienną i podaje pełniejsze streszczenie dziejów zbawienia. Można się nią posłużyć, gdy Msza nie ma własnej prefacji, i w niedziele Okresu Zwykłego. Do tej modlitwy, ze względu na jej budowę, nie można wprowadzać specjalnej formuły za zmarłego.

380. Wśród Mszy za zmarłych pierwsze miejsce zajmuje Msza pogrzebowa. Można ją sprawować we wszystkie dni, z wyjątkiem uroczystości obowiązujących, Wielkiego Czwartku, Triduum Paschalnego oraz niedziel Adwentu, Wielkiego Postu i Okresu Wielkanocnego. Należy ponadto zachować obowiązujące przepisy prawa.

381. Msze święte za zmarłych: po otrzymaniu wiadomości o zgonie, z okazji ostatecznego pogrzebania zmarłego i w pierwszą rocznicę śmierci można sprawować także w dni oktawy Narodzenia Pańskiego, w dni, w które przypada wspomnienie obowiązkowe oraz w dzień powszedni, z wyjątkiem Środy Popielcowej i Wielkiego Tygodnia. Inne Msze za zmarłych, czyli Msze „codzienne”, można sprawować w dni powszednie Okresu Zwykłego, w które przypadają wspomnienia dowolne albo Oficjum z dnia, pod warunkiem że rzeczywiście ofiaruje się je za zmarłych.

382. Podczas Mszy świętej pogrzebowej winna być z zasady wygłoszona krótka homilia, która w żadnym razie nie może przybierać formy pochwalnej mowy żałobnej.

WSKAZANIA EPISKOPATU POLSKI PO OGŁOSZENIU NOWEGO WYDANIA OGÓLNEGO WPROWADZENIA DO MSZAŁU RZYMSKIEGO

13. Wykonywanie czytań poprzedzających Ewangelię należy do lektorów. Wspólnota powinna przygotowywać do tej funkcji zarówno mężczyźni, jak i kobiety. Z zasady czytania powinni wykonywać dorośli, także we Mszach z udziałem dzieci. Po odczytaniu pierwszego lub drugiego czytania lektor w czasie wypowiedzenia aklamacji: Oto słowo Boże nie unosi lekcjonarza i nie ukazuje go wiernym.

17. Po odśpiewaniu aklamacji przed Ewangelią „uczestnicy zwracają się w stronę ambony, okazując szczególną cześć dla Ewangelii Chrystusa” (OWMR 133). Czytający Ewangelię czyni znak krzyża na księdze. Gdy kapłan czyni znak krzyża na czole, ustach i piersiach, mówiąc: Słowa Ewangelii według świętego N., wszyscy zgromadzeni czynią podobnie. Wykonują potrójny znak krzyża, a następnie wypowiadają aklamację: Chwała Tobie, Panie (zob. OWMR 134).

18. Proklamujący Ewangelię, po jej odczytaniu, nie unosi Ewangeliarza i nie ukazuje go wiernym w czasie wypowiedzenia aklamacji: Oto słowo Pańskie. Słowo zostało wygłoszone i żyje teraz w ludzkich sercach.

24. Zachowujemy tradycyjną formę wyznania wiary w niedziele i uroczystości. Jest nią symbol nicejskokonstantynopolitański. Zgodnie z nowym Missale Romanum: „W miejsce symbolu nicejskokonstantynopolitańskiego, zwłaszcza w czasie Wielkiego Postu i w okresie wielkanocnym, można użyć symbolu chrzcielnego Kościoła

- Rzymskiego zwanego Składem Apostolskim” (Ordo Missae, nr 19). Zaleca się, by w większe uroczystości wyznanie wiary było śpiewane.
25. W czasie wyznania wiary wszyscy głęboko się pochylają na słowa: „I za sprawą Ducha Świętego przyjął ciało z Maryi Dziewicy i stał się człowiekiem” względnie „który się począł z Ducha Świętego, narodził się z Maryi Panny”. Klękają zaś na te słowa w uroczystość Zwiastowania i Narodzenia Pańskiego (zob. OWMR 137).
 26. Przewodniczący celebracji z miejsca przewodniczenia rozpoczyna i kończy modlitwę powszechną (zob. OWMR 71 i 108). Odczytywanie wezwań tej modlitwy nie należy do kapłana. Wezwania wygłasza diakon, kantor, lektor lub inny wiemy świecki. Może to czynić z ambony lub z innego odpowiedniego miejsca. Wezwania te winny być nieliczne, ułożone w duchu mądrej wolności, zwięzłe i wyrażające błagania całej wspólnoty. Ma ich być przynajmniej cztery, a najwyżej sześć. W modlitwie powszechnej należy uwzględnić następujące intencje: za Kościół, za rządzących i o zbawienie całego świata, za doświadczonych trudnościami i za miejscową wspólnotę (zob. OWMR 70).
 27. „Po zakończeniu modlitwy powszechnej wszyscy siadają i rozpoczyna się śpiew na przygotowanie darów. Akolita albo inny świecki ministrant umieszcza na ołtarzu korporał, puryfikaterz, kielich, palkę i mszał” (OWMR 139). Czynności związanych z przygotowaniem darów oraz umieszczenie na ołtarzu wszystkiego, co potrzeba, nie wolno rozpocząć przed zakończeniem modlitwy powszechnej. Po przygotowaniu ołtarza przynoszone są dary chleba i wina. Zaleca się, aby te owoce ziemi i pracy człowieka, wyrażające ludzki udział w ofierze Chrystusa, były przynoszone w sposób uroczysty, w procesji. Do ołtarza można także przynosić dary na potrzeby ubogich lub kościoła. W czasie całego obrzędu przygotowania darów (łącznie z procesją) wierni siedzą do wezwania „Módlcie się...” i wykonują odpowiednio dobrany śpiew (zob. OWMR 74,139), jeśli używa się kadzidła, wierni wstają na okadzenie kapłana.
 30. Przed prefacją, nigdy zaś w czasie samej prefacji, kapłan w krótkich słowach może wprowadzić wiernych do Modlitwy eucharystycznej. Zaleca się śpiew aklamacji Święty (zob. OWMR, 79 b).
 32. Modlitwę Ojczy nasz z rękami rozłożonymi odmawiają tylko kapłani celebrujący i koncelebrujący.
 33. Znakiem pokoju jest ukłon w stronę najbliższych stojących uczestników Mszy świętej lub podanie im ręki. Ten gest wykonuje się w milczeniu lub wypowiada słowa: Pokój Pański niech zawsze będzie z tobą albo: Pokój z tobą, na co przyjmujący odpowiada: Amen. Należy jednak zachować jednolitość znaku w danym zgromadzeniu (zob. OWMR 42). Nie wolno używać formuły: Pokój nam wszystkim. Kapłan może przekazać znak pokoju usługującym, zawsze jednak pozostaje w prezbiterium, aby nie zakłócać celebracji. Niech uczyni podobnie, to znaczy pozostanie w prezbiterium, jeśli dla słusznej przyczyny pragnie przekazać znak pokoju niektórym wiernym. Wypada, aby każdy z umiarem przekazywał znak pokoju osobom najbliższym stojącym (zob. OWMR 82 i 154).
 34. Po zakończeniu śpiewu: Baranku Boży należy zachować chwilę ciszy na indywidualną modlitwę. „Modlitwą odmawianą po cichu kapłan przygotowuje się do owocnego przyjęcia Ciała i Krwi Chrystusa. Wierni czynią to samo, modląc się w milczeniu”

- (OWMR 84). Na słowa: Oto Baranek Boży i następujący po nim akt pokory kapłan ukazuje Hostię, trzymając ją albo nad pateną albo nad kielichem (zob. tamże).
38. Zaleca się procesyjne podchodzenie do przyjęcia Komunii świętej (zob. OWMR 44,86 i 160). Ciało Pana jest bowiem pokarmem na drodze do życia wiecznego. Komunię świętą można przyjąć w postawie klęczącej lub stojącej. Postawę stojącą należy zachować zawsze, gdy Komunii świętej udziela się pod obiema postaciami. Wierni przyjmujący Ciało Pańskie w postawie stojącej wykonują wcześniej skłon ciała lub przyklękają na jedno kolano.
 40. Komunii świętej udziela się przez podanie Hostii wprost do ust. Jeżeli jednak ktoś prosi o Komunię na rękę przez gest wyciągniętych dłoni, należy mu w taki sposób jej udzielić. Przyjmujący winien spożyć Ciało Pańskie wobec szafarza. Wierni przystępujący do Komunii świętej nie mogą sami brać konsekrowanego Chleba ani Kielicha Krwi Pańskiej (zob. OWMR 160). Nie wolno im też podawać na rękę Hostii zanurzonej we Krwi Pańskiej.
 47. „Zachowywanie przez wszystkich uczestników jednolitych postaw ciała jest znakiem jedności członków chrześcijańskiej wspólnoty zgromadzonych na sprawowanie świętej liturgii: wyrażają one bowiem i kształtują duchowe przeżycia uczestniczących” (OWMR 42).
 48. Wierni stoją: od wejścia kapłana aż do kolekty włącznie; podczas śpiewu przed Ewangelią, w czasie Ewangelii, wyznania wiary i modlitwy powszechnej, od wezwania: Módlcie się, aby, aż do Baranku Boży, z wyjątkiem modlitwy epikletycznej i słów przeistoczenia; w czasie modlitwy po Komunii i zakończenia Mszy świętej.
 49. Wierni mogą siedzieć: w czasie czytań i psalmu responsoryjnego; w czasie homilii; w czasie przygotowania darów; w czasie rozdzielania Komunii świętej i milczenia po niej.
 50. Wierni klęczą: w czasie modlitwy epikletycznej i przeistoczenia (wierni klękają na epiklezę, a wstają przed aklamacją po przeistoczeniu); na słowa: Oto Baranek Boży; Panie, nie jestem godzien; mogą klęczeć w czasie przyjmowania Komunii świętej, jeżeli taka forma została przyjęta we wspólnocie; mogą klęczeć od śpiewu Święty do doksolonii: Przez Chrystusa, z Chrystusem, jeśli taki zwyczaj istnieje we wspólnocie (zob. OWMR 43).
 51. Ludzie w starszym wieku, słabi i chorzy, mogą siedzieć w czasie całej Mszy świętej i nie należy ich niepokoić. Podobnie w kaplicach szpitali i zakładów specjalnych trzeba uwzględnić stan zdrowia uczestników.
 52. Zgodnie z OWMR 91 wierni świeccy, po odpowiednim przygotowaniu, powinni spełniać w liturgii wszystkie funkcje, które są dla nich przeznaczone, a więc czytać słowo Boże z wyjątkiem Ewangelii, śpiewać psalm responsoryjny i werset przed Ewangelią, odczytywać wezwania modlitwy powszechnej oraz komentarze, posługiwać przy ołtarzu i przy miejscu przewodniczenia, troszcząc się o mszał, kielich i patenę, kadzidło i krzyż, światło i wodę. Oni także powinni przynosić do ołtarza chleb i wino jako dary ludu Bożego, zbierać składkę, pełnić funkcję kantora lub organisty, ożywiać śpiew zgromadzenia i wykonywać niektóre śpiewy jako schola lub chór. Nadzwyczajni szafarze

Komunii świętej mogą zgodnie z prawem pomagać w udzielaniu Komunii świętej i zanosić ją chorym.

53. Wszystkie te funkcje mogą spełniać zarówno mężczyźni, jak i kobiety, z wyjątkiem czynności, które są bezpośrednio usługiwaniem kapłanowi przy ołtarzu i przy miejscu przewodniczenia. Funkcje te są zarezerwowane dla męskiej służby liturgicznej (ministrantów). Mogą być powierzone dziewczętom (ministrantkom) tylko wtedy, gdy udzielił na to wyraźnej zgody biskup diecezjalny. On zaś, aby taką zgodę wydać, powinien zasięgnąć opinii Konferencji Episkopatu Polski (zob. Wyjaśnienie Kongregacji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów z 15 marca 1994 r. przypomniane i potwierdzone przez prefekta tejże Kongregacji 27 lipca 2001 r.). W Polsce do posługi nadzwyczajnego szafarza Komunii świętej dopuszczani są dziś tylko mężczyźni.

CEREMONIAŁ LITURGICZNEJ POSŁUGI BISKUPÓW

22. Prezbiterzy uczestniczący w celebracjach biskupich powinni wykonywać tylko to, co do nich należy; w razie nieobecności diakonów niech pełnią nie-które funkcje diakańskie, nigdy zaś nie ubierają szat właściwych diakonom.

69. Przyklęknięcie, które wykonuje się przez zgięcie tylko prawego kolana aż do ziemi, oznacza uwielbienie. Jeśli w prezbiterium jest tabernakulum z Naj-świętszym Sakramentem, kapłan, diakon i inni posługujący przyklękają po przyjściu do ołtarza i przed odejściem od niego, nie zaś podczas samej celebracji Mszy świętej.

73. Kapłan celebrujący i koncelebrans oraz posługujący diakoni na znak czci całują ołtarz na początku Mszy. Przed odejściem od ołtarza tylko celebrans główny i diakoni oddają mu cześć przez ucałowanie, inni zaś, zwłaszcza jeśli są liczni, zazwyczaj wykonują należyty ukłon.

74. We Mszy, podczas celebracji słowa i przedłużonej Wigilii, gdy głoszona jest Ewangelia, wszyscy stoją, zwrócenie w kierunku tego, kto czyta. Diakon, uroczyście niosący księgę Ewangelii, udaje się na ambonę, poprzedzany przez ministranta z dymiącą kadzielnicą oraz przez akolitów, niosących zapalone świece. Stanąwszy na ambonie, diakon, mając złożone ręce, pozdrawia lud, mówiąc: Pan z wami. Następnie mówi: Słowa Ewangelii według świętego N., kciukiem prawej ręki wykonując znak krzyża na księdze, na początku perykopy Ewangelii, którą ma odczytać, a potem na swoim czole, ustach i piersiach. W podobny sposób znak krzyża na swoim czole, ustach i piersiach wykonuje biskup oraz wszyscy inni. Potem, przynajmniej we Mszy wspólnotowej, diakon trzema ruchami kadzielnicy okadza księgę, to znaczy na środku, po lewej i po prawej stronie, oraz odczytuje Ewangelię.

203. Podczas antyfony do pieśni z Ewangelii biskup nakłada kadzidło do kadzielnicy. Kiedy chór rozpoczyna pieśń: Wielbi dusza moja Pana, wszyscy wstają. Biskup zdejmuje mitrę i wykonuje znak krzyża od czoła do piersi, po czym razem z posługującymi składa głęboki ukłon i podchodzi do ołtarza, opuszczając jego ucałowanie.

204. W czasie śpiewu pieśni z Ewangelii odbywa się, jak zwykle, okadzenie krzyża, ołtarza, biskupa i innych osób, jak to wyżej zostało powiedziane w odniesieniu do Mszy świętej (numery 89, 93, 96 i 121).

INSTRUKCJA KONGREGACJI KULTU BOŻEGO O MSZACH DLA GRUP SPECJALNYCH – ACTIO PASTORALIS

4. Władza zezwalania za sprawowanie Eucharystii dla grup specjalnych poza miejscem świętym jest zarezerwowana ordynariuszowi miejsca, ewentualnie ordynariuszowi zakonnemu gdy chodzi o podległe mu domy. Powinni oni jednak udzielać tego zezwolenia, zwłaszcza gdy chodzi o odprawianie w domach prywatnych lub w instytucjach tylko wtedy, gdy miejsce jest odpowiednie i godne zawsze z wykluczeniem sypialni. Jednak i na to trzeba zwrócić uwagę, by domaganie się bardziej obszernego i godniejszego pomieszczenia nie prowadziło do wyróżniania pewnych rodzin przed innymi. W ten sposób mogłyby odżywać w nowej formie przywileje, potępione w Konstytucji o liturgii.

INSTRUKCJA INAESTIMABILE DONUM W SPRAWIE NIEKTÓRYCH NORM DOTYCZĄCYCH KULTU TAJEMNICY EUCHARYSTYCZNEJ

10. Wierny, zakonnik lub świecki, upoważniony jako szafarz nadzwyczajny Eucharystii, może rozdzielać komunię św. jedynie wtedy, gdy nie ma kapłana, diakona lub akolity, gdy kapłanowi stoi na przeszkodzie choroba, podeszły wiek lub gdy liczba komunikujących jest tak wielka, że przedłużałaby się zbytnio Msza św. Należy więc zganić postawę tych kapłanów, którzy choć obecni prze celebrze, wstrzymują się od udzielania Komunii św., zostawiając ten obowiązek świeckim.

„TRES ABHINC ANNOS” DRUGA INSTRUKCJA O NALEŻYTYM WYKONYWANIU KONSTYTUCJI O ŚW. LITURGII

9. Na ofiarowanie, po ofiarowaniu chleba i wina, celebrans składa na korporale patenę z hostią i kielich nie robiąc znaku krzyża pateną i kielichem. Patena z hostią na niej leżącą pozostaje na korporale tak przed jak i po konsekracji.

12. Po konsekracji celebrans może nie łączyć palców wielkiego i wskazującego, jeżeli do palców przyłgnie jakaś cząsteczka Hostii, należy palce otrzeć nad pateną.

13. Obrzęd Komunii św. kapłana i wiernych będzie następujący: Po odmówieniu „Panem calestem accipiam” celebrans bierze Hostię i stojąc zwrócony do ludu podnosi ją mówiąc: „Oto Baranek Boży...” a następnie dodaje razem z wiernymi trzykrotnie: „Panie, nie jestem godzien...” Następnie przyjmuje sam Komunię św. opuszczając znak krzyża Hostią i Kielichem i zaraz rozdaje Komunię wiernym w zwykły sposób.

PRZEPISY WYKONAWCZE DO INSTRUKCJI KONGREGACJI DS. SAKRAMENTÓW I KULTU BOŻEGO INAESTIMABILE DONUM Z 3 IV 1980 – (11 XII 1980)

II. Nie wolno zmieniać:

1. zachęty: „Módlcie się, aby moją i waszą ofiarę przyjął Bóg, Ojciec wszechmogący,”
2. zaproszenia do Komunii św.: „Oto Baranek Boży, który gładzi grzechy świata, Błogosławieni, którzy zostali wezwani na ucztę Baranka”,

XIII. Szaty liturgiczne

1. Zgodnie z przepisem zawartym w Caeremoniale Episcoporum (n. 58) biskupi oraz opaci noszą krzyż pod ornatem.
2. Kielich przygotowany do Mszy św. ma być nakryty welonem. Jeżeli kapłan sam niesie kielich do Mszy św., również ma on być nakryty welonem (por. OWMR nr 80).
3. Pod albę wkłada się humerał. Humerału można nie brać tylko wówczas, gdy alba jest tak uszyta, że dokładnie przykrywa zwykły strój (OWMR nr 298).
4. Na prośbę niektórych Konferencji Biskupów Kongregacja do Spraw Sakramentów i Kultu Bożego pozwala na używanie w gorących strefach klimatycznych obszernego białego ornatu bez alby (*casula sine alba*), na który nakłada się stułę koloru dnia. Nigdy Kongregacja nie wyrażała zgody na wkładanie stuły na ornat. Przeciwnie, w indulcie na używanie nowej szaty podkreśla, że do zwykłego sprawowania Mszy św. w miejscu świętym należy nosić tradycyjne szaty liturgiczne: humerał, albę, stułę i ornat zgodnie z przepisami zawartymi w Ogólnym Wprowadzeniu do Mszału rzymskiego. Główny celebrans Mszy koncelebrowanej zawsze ma być ubrany w tradycyjny liturgiczny strój kapłański. W naszym klimacie nie ma potrzeby zmieniania tego stroju. Dlatego Konferencja Episkopatu nigdy o taki indult nie prosiła. Należy dokładnie zachowywać przepisy zawarte w Ogólnym Wprowadzeniu do Mszału rzymskiego.

XIV. Msze Koncelebrowane

W II i III Modlitwie Eucharystycznej są dwie modlitwy wstawiennicze, które mogą odmawiać dwaj koncelebrans. Nie należy ich rozdzielać na trzech koncelebransów. (por. OWMR nr 181 i 185). W IV Modlitwie eucharystycznej jest tylko jedna modlitwa wstawiennicza, którą można powierzyć jednemu z koncelebransów (por. OWMR nr 189). Podczas Mszy koncelebrowanej przy wspólnym odmawianiu Modlitwy eucharystycznej, celebrans główny odmawia ją głośno, koncelebrans zaś półgłosem.

„LITURGICA INSTAURATIONES” TRZECIA INSTRUKCJA O NALEŻYTYM WYKONANIU KONSTYTUCJI O ŚWIĘTEJ LITURGII

7. Według przepisów liturgicznych w Kościele przekazywanych, zabrania się kobietom (dziewczęta, zameżne, zakonnice) posługiwać kapłanowi przy ołtarzu tak w kościołach, jak w domach, konwentach, kolegiach, instytutach żeńskich.

Wolno zaś kobietom stosownie do przepisów w tych sprawach wydanych:

a) czytać lekcje, z wyjątkiem Ewangelii. Czynność tę mają sprawować przy użyciu dzisiejszych przyrządów technicznych, by dobrze były słyszane przez wszystkich. Konferencje Biskupie mogą dokładniej określić odpowiednie miejsce, z którego słowo Boże podczas nabożeństw mają czytać;

b) wygłaszać intencje modlitwy powszechnej;

c) kierować śpiewem i grać na organach, albo na innych instrumentach, dopuszczonych do kultu, podczas zgromadzeń liturgicznych;

d) wskazówki (czyli didascalia) czytać. Mają one pomagać wiernym do lepszego zrozumienia obrzędów;

e) pewne czynności w służbie zebranych wiernych spełniać, jakie w niektórych krajach są powierzone kobietom np.: wiernych przy drzwiach kościoła przyjmować i wyznaczać im odpowiednie miejsca, utrzymywać wśród wiernych porządek podczas procesji, albo zbierać ofiary w kościele.

WSKAZANIA EPISKOPATU POLSKI DOTYCZĄCE LITURGII MSZY ŚWIĘTYCH SPRAWOWANYCH W MAŁYCH GRUPACH I WSPÓLNOTACH

25. Podczas homilii we Mszach z udziałem dzieci istnieje możliwość dialogu, z której należy czasem roztropnie korzystać, aby nawiązać z nimi żywy kontakt i bardziej skutecznie przekazać treści religijne. Dialog podczas homilii „może być czasem roztropnie wykorzystywany przez kapłana sprawującego Mszę św. jako forma objaśnienia, co jednak nie oznacza złożenia na innych obowiązku głoszenia słowa” (Ecclesia de mysterio z 15 VIII 1997 art. 3 § 3).

27. Modlitwa wiernych powinna być dostosowana do szczególnych okoliczności Mszy św. w małej grupie i wynikać ze słowa Bożego (czytania biblijne i homilia). Wprowadzenie do modlitwy wiernych oraz jej zakończenie należy zawsze do kapłana przewodniczącego (por. OWMR nr 71). Modlitwę wiernych wraz z kapłanem powinna przygotować na piśmie grupa osób w niej uczestniczących. Dopuszczalna jest również tzw. „modlitwa spontaniczna” lub „improvizowana”, ale wtedy także wezwania powinny być dobrze przemyślane i wypowiedzane w odpowiedniej kolejności. W wezwaniach nie należy ograniczać się do spraw i intencji zgromadzonej wspólnoty, ale trzeba uwzględnić potrzeby całego Kościoła, aktualne wydarzenia w świecie i w parafii (por. Actio pastoralis nr 6; nr 69-70). Intencje powinny być zwięzłe, poprawne pod względem teologicznym i językowym oraz zrozumiałe dla uczestników. W czasie Mszy św. w małej grupie wezwań może być więcej niż zwykle. (por. Wskazania Episkopatu Polski nr 26).

28. W czasie Modlitwy Pańskiej można zachować praktykowany w małych grupach zwyczaj odmawiania jej przez wszystkich uczestników z rozłożonymi rękami.

29. W Mszach św. w małych grupach istnieje możliwość udzielania wiernym świeckim Komunii św. pod obiema postaciami, zachowując przepisy OWMR nn. 281-287 i Redemptionis Sacramentum nn. 100-107. Ponieważ Komunia św. jest „znakiem jedności”, jeśli udziela się jej pod obiema postaciami, wszyscy uczestnicy liturgii przyjmują ją, albo przez bezpośrednie picie z kielicha albo przez zanurzenie (por. Redemptionis Sacramentum nr 103). Wierni przyjmują Komunię św. pod obiema postaciami w postawie stojącej. Podawanie kielicha należy „z zasady” do diakona, a jeśli go nie ma – do prezbitera, akolity, nadzwyczajnego szafarza Komunii św., a nawet upoważnionego jednorazowo do tej funkcji odpowiedniego wiernego świeckiego (por. OWMR nr 284a).

30. Następujące po Komunii św. uwielbienie nie powinno przeradzać się w inne formy modlitewne, np. modlitwy wstawiennicze.

INSTRUKCJA REDEMPTIONIS SACRAMENTUM

67. Nade wszystko trzeba szczególnie czuwać, aby homilia opierała się ściśle na tajemnicach zbawienia, wyjaśniając w ciągu roku liturgicznego na podstawie czytań biblijnych i tekstów liturgicznych tajemnice wiary i zasady życia chrześcijańskiego oraz komentując stałe lub zmienne teksty Mszy świętej albo inne obrzędy Kościoła. Jest oczywiste, że wszystkie interpretacje Pisma świętego winny prowadzić do Chrystusa, jako najważniejszej podstawy ekonomii zbawienia, lecz powinno się to dokonywać z uwzględnieniem specyficznego kontekstu celebracji liturgicznej. W głoszonej homilii należy zadbać, aby rzucać światło Chrystusa na wydarzenia życia. Nie powinno się jednak pozbawiać słowa Bożego jego prawdziwego i nieskażonego sensu, odnosząc się na przykład jedynie do rzeczywistości politycznej lub świeckiej albo czerpiąc z poglądów wywodzących się ze współczesnych ruchów pseudo-religijnych jak ze źródła..

69. We Mszy świętej oraz w innych celebracjach świętej liturgii nie wolno używać Symbolu, czyli Wyznania wiary, którego nie ma w prawie zatwierdzonych księgach liturgicznych.

70. Dary ofiarne, które wierni mają zwyczaj składać podczas liturgii eucharystycznej we Mszy świętej, niekoniecznie muszą się ograniczać do chleba i wina przeznaczonych do Eucharystii, lecz mogą również obejmować inne dary, jakie w formie pieniędzy lub innych przydatnych rzeczy zostały ofiarowane przez wiernych jako wyraz miłości wobec ubogich. Dary materialne powinny jednak być zawsze widzialnym wyrazem owego prawdziwego daru, jakiego oczekuje od nas Pan: a jest nim skruszone serce, miłość Boga i bliźniego, dzięki czemu upodabniamy się do ofiary Chrystusa, który za nas wydał samego siebie. W Eucharystii bowiem w najwyższym stopniu jaśnieje owa tajemnica miłości, którą Jezus Chrystus okazał podczas Wieczery Pańskiej, umywając uczniom stopy. W celu zachowania godności świętej liturgii ofiary materialne muszą być jednak zbierane we właściwy sposób. Dlatego pieniądze, jak też inne dary przeznaczone dla ubogich, należy składać w odpowiednim miejscu, lecz nie na stole eucharystycznych. Oprócz pieniędzy i okazjonalnie – dla podkreślenia znaku – niewielkiej części innych darów ofiary tego rodzaju winny być składane poza celebracją Mszy świętej.

72. Wypada, „aby każdy z umiarem przekazywał znak pokoju tylko osobom najbliżej stojącym”. „Kapłan może przekazać znak pokoju usługującym, zawsze jednak pozostając w prezbiterium, aby nie zakłócać celebracji. Niech uczyni podobnie, jeśli ze słusznej przyczyny pragnie przekazać znak pokoju niektórym wiernym”. „Jeśli chodzi o sam znak przekazania

pokoju, winny go ustalić Konferencje Episkopatów”, w gestach zatwierdzonych przez Stolicę Apostolską, „zgodnie z mentalnością i zwyczajami ludów”.

113. Kiedy Msza święta jest koncelebrowana przez wielu kapłanów, Modlitwę eucharystyczną należy odmówić w języku, który jest znany równocześnie wszystkim koncelebrującym kapłanom oraz zgromadzonemu ludowi. Kiedy się zdarzy, że wśród kapłanów są tacy, którzy nie znają języka celebracji, tak że nie mogą należycie odmówić przeznaczonych dla nich części Modlitwy eucharystycznej, niech nie koncelebrują, lecz raczej biorą udział w celebracji ubrani w strój chórowy, zgodnie z przepisami.

WPROWADZENIE DO DRUGIEGO WYDANIA LEKCJONARZA MSZALNEGO

33. Ambona winna być odpowiednio przyozdobiona stosownie do swojej struktury na sposób stały lub zależnie od okoliczności, przynajmniej w dniach uroczystych. Ponieważ ambona jest miejscem, z którego usługujący głoszą słowo Boże, z natury swojej winna być zarezerwowana dla czytań, psalmu responsoryjnego i paschalnego orędzia. Homilia zaś i modlitwa wiernych mogą być wygłaszane z ambony z racji ich ścisłego związku z całą Liturgią słowa. Jest natomiast mniej odpowiednie, aby na ambonę wchodził inni usługujący, np. komentator, kantor lub prowadzący śpiew.

CEREMONIAŁ BISKUPÓW, WYD. 1886

Ten, kto okadza, „trzyma w lewej ręce zwieńczenie łańcuszków podtrzymujących kadzielnicę, w prawej zaś te same łańcuszki razem złączone nad kadzielnicą i tak podtrzymuje kadzielnicę, aby wygodnie mógł nim poruszać i pociągać ku sobie”. „Niech uważa, aby poruszał się w sposób poważny i estetyczny, bez wykonywania ruchów ciałem i głową podczas poruszania kadzielnicą; lewą rękę podtrzymującą zwieńczenie łańcuszków winien trzymać nieruchomo przed piersiami; prawą zaś ręką i przedramieniem poruszać wraz z kadzielnicą w sposób zręczny i płynny” (por. Ceremoniał biskupów, wyd. 1886, I, XXIII, 4 i 8).

Kiedy mówimy o trzymaniu złożonych rąk, rozumiemy ten gest następująco: „Dłonie wyprostowane i złączone trzyma się przed piersiami; kciuk prawej dłoni spoczywa na kształt krzyża na kciuku lewej” (Ceremoniał biskupów, wyd. 1886, I, XIX, 1).

MISSALE ROMANUM ED. 1962

Na epiklezę przed konsekracją należy wyciągnąć ręce tak, aby dłonie były otwarte w kierunku darów i nad nimi (por. MR, wyd. 1962. Obrzęd obowiązujący w sprawowaniu Mszy, VIII, 4).

„Ten, kto się żegna, zwraca ku sobie dłoń prawej ręki, mając wszystkie palce złączone i wyprostowane oraz czyni znak krzyża prowadząc dłoń od czoła do piersi i od lewego ramienia do prawego. Jeśli zaś błogosławi inne osoby lub jakąś rzecz, zwraca ku tej osobie

lub rzeczy dłoń od strony małego palca, wyciąga całą dłoń mając wszystkie palce złączone i wyciągnięte” (MR, wyd. 1962. Obrzęd obowiązujący w sprawowaniu Mszy, III, 5).

DYREKTORIUM O MSZACH ŚW. Z UDZIAŁEM DZIECI

16. W wielu miejscowościach, zwłaszcza w niedziele i święta, w kościołach parafialnych odprawia się Msze św., w których z wielką ilością dorosłych równocześnie uczestniczy pewna liczba dzieci. Postawa dorosłych wiernych w czasie tych Mszy może mieć duży wpływ na dzieci. Dorośli również czerpią pożytek duchowy, gdyż podczas takiego zgromadzenia przekonują się, jaki udział mają dzieci w społeczności chrześcijańskiej. Uczestnictwo dzieci we Mszy św. razem z rodzicami i innymi członkami rodziny bardzo sprzyja pielęgnowaniu ducha chrześcijańskiego w rodzinach.

Nawet maleńkie dzieci, które jeszcze nie potrafią lub nie chcą uczestniczyć we Mszy św., można przyprowadzić na zakończenie Mszy św., aby otrzymały błogosławieństwo wraz z całym zgromadzeniem. Podczas Mszy św. pozostają one w oddzielnym miejscu pod nadzorem starszych osób, np. pomocnic parafialnych.

17. W tego rodzaju Mszach trzeba pilnie uważać, aby dzieci nie poczuły się jakby lekceważone z tego względu, że nie są jeszcze zdolne do uczestnictwa i zrozumienia tego, co się podczas obrzędów odbywa i głosi. Przynajmniej w jakiś sposób trzeba uwzględnić ich obecność, np. zwracając się specjalnie do nich w pouczeniach (np. na początku i na końcu Mszy św.) oraz w jakiejś części homilii.

Jeżeli pozwalają na to warunki miejscowe i osobowe, od czasu do czasu można odprawić dla dzieci liturgię słowa wraz z homilią w jakimś miejscu osobnym, ale niezbyt odległym. Przed rozpoczęciem liturgii eucharystycznej dzieci te wprowadza się do miejsca, w którym dorośli sprawowali równocześnie własną liturgię słowa.

18. Bardzo pożyteczne może być powierzanie dzieciom pewnych funkcji w tych Mszach św., np. przynosić dary, wykonywać jeden czy drugi śpiew mszalny.

20. Oprócz Mszy, w których dzieci uczestniczą razem z rodzicami i innymi członkami rodziny, a które nie zawsze i nie wszędzie mogą się odbywać, zaleca się odprawianie Mszy z udziałem samych dzieci, zwłaszcza w ciągu tygodnia. Z dorosłych tylko niektórzy będą jej uczestnikami. Od początku odnowy liturgicznej wszyscy zdają sobie sprawę, że w tych Mszach niezbędne są pewne adaptacje (18).

22. Zasady czynnego i świadomego uczestnictwa poniekąd bardziej obowiązują, jeżeli Msze św. są odprawiane z udziałem dzieci. Dlatego trzeba dołożyć starań, aby wszystko zmierzało do poszerzenia i pogłębienia takiego uczestnictwa. Niech więc dzieci w jak największej liczbie wypełniają specjalne czynności podczas Mszy św. a mianowicie: przygotowują miejsce i ołtarz (por. nr 29), pełnią funkcję kantora (por. nr 24), śpiewają w chórze, grają na instrumentach muzycznych (por. nr 24), czytają lekcje (por. nr 4 i 27), odpowiadają podczas homilii (por. nr 48), wypowiadają wezwania modlitwy powszechnej, przynoszą dary do ołtarza oraz spełniają podobne czynności zgodnie ze zwyczajami różnych narodów (por. nr 34). Ożywieniu uczestnictwa będzie pomagać niekiedy dodanie czegoś nowego, jak np. podanie powodów do wyrażania wdzięczności przed dialogiem rozpoczynającym prefację.

23. Kapłanowi celebrującemu Mszę św. dla dzieci winno leżeć na sercu, aby odprawianiu nadać charakter uroczysty, braterski i refleksyjny (22). Atmosfera taka potrzebna jest bardziej niż we Mszach dla dorosłych; a ma ją wytworzyć celebrans. Zależy to od jego osobistego przygotowania oraz sposobu postępowania z innymi i przemawiania. Szczególnie winien on dbać o prostotę, dostojność i piękno w gestach. W przemówieniach do dzieci używać takich wyrażeń, by bez trudu mogły go rozumieć; powinien jednak unikać zbyt dziecinnego sposobu mówienia. Pouczenia wygłaszane według własnego uznania (23) mają wprowadzać dzieci do autentycznego uczestnictwa w liturgii, a nie stawać się czysto dydaktycznym wykładem. Aby pobudzić serca dzieci, dobrze będzie, jeżeli czasem kapłan zwróci się do nich własnymi słowami, np. zachęcając ich do aktu pokutnego, do modlitwy nad darami i Modlitwy Pańskiej, do przekazania sobie znaku pokoju, do Komunii św.

24. Ponieważ Eucharystia jest zawsze akcją całej wspólnoty kościelnej, pożądana jest obecność przynajmniej paru osób dorosłych nie dla nadzoru, lecz dla modlitewnego współuczestnictwa we Mszy św., a w miarę potrzeby i dla pomocy dzieciom. Nic nie stoi na przeszkodzie, aby jeden z dorosłych uczestników Mszy św. dla dzieci, za zgodą proboszcza lub rektora kościoła, przemówił do dzieci po Ewangelii, zwłaszcza jeśli kapłanowi trudno przychodzi dostosować się do mentalności dzieci. W tej sprawie należy zachować przepisy ustalone przez Św. Kongregację do spraw Duchowieństwa.

34. Wśród czynności zaliczonych do gestów na wspomnienie zasługują procesje oraz inne czynności, wymagające udziału ciała.

Procesyjne wejście dzieci wraz z celebrującym kapłanem może pomóc do lepszego uświadomienia sobie, że w tej chwili tworzy się wspólnota (31). Udział przynajmniej niektórych dzieci w procesji z Ewangelią wyraźniej ukazuje obecność Chrystusa głoszącego naukę swojemu ludowi. Procesja dzieci niosących kielich i dary w sposób bardziej przejrzysty wyraża znaczenie i treść obrzędu przygotowania darów. Dobrze zorganizowane procesyjne przystępowanie do Komunii św. ma duży wpływ na pobożność dzieci.

42. Co do liczby czytań w niedziele i święta, należy przestrzegać postanowień Konferencji Biskupów. Jeśli trzy lub dwa czytania wyznaczone na niedziele lub dni zwykłe, tylko z trudem mogą być zrozumiałe przez dzieci, wolno wybrać z nich dwa lub tylko jedno; nigdy jednak nie może braknąć czytania wziętego z Ewangelii.

43. Jeżeli wszystkie czytania wyznaczone na dany dzień wydają się mało przystępne dla dzieci - wolno wybrać czytania lub jedno czytanie albo z Lekcjonarza mszalnego albo bezpośrednio z Biblii uwzględniając przy tym okresy liturgiczne. Zaleca się, aby poszczególne Konferencje Biskupów postarały się o ułożenie Lekcjonarza do Mszy św. z udziałem dzieci.

44. Jako kryterium przy wyborze czytań trzeba przyjąć raczej jakość niż ilość tekstu Pisma świętego. Czytanie krótsze nie zawsze tym samym jest stosowniejsze dla dzieci niż dłuższe. Wszystko zależy od pożytku duchowego, jakie czytanie może przynieść dzieciom.

48. We wszystkich Mszach z udziałem dzieci ważne zadanie spełnia homilia: która wyjaśnia słowo Boże. Homilia skierowana do dzieci niekiedy będzie przechodzić w dialog z nimi, chyba, że lepiej jest, aby dzieci słuchały w milczeniu.

49. Jeżeli pod koniec liturgii słowa wypada wyznanie wiary, można odmówić z dziećmi symbol apostołski, bo on należy do zakresu ich wykształcenia katechizmowego.

ZALECENIA DUSZPASTERSKIE EPISKOPATU POLSKI W ZWIĄZKU Z DYREKTORIUM O MSZACH ŚWIĘTYCH Z UDZIAŁEM DZIECI

2. Szczególna troska o obecność dzieci na niedzielnej i świątecznej Mszy świętej oraz o ich aktywne uczestnictwo

W niedziele i święta w miarę możliwości w każdej parafii należy odprawiać specjalną Mszę dla dzieci, a jeżeli to nie jest możliwe, należy odprawiać Mszę świętą z homilią dla dzieci. Nie należy jednak domagać się od dzieci uczestnictwa wyłącznie w tej Mszy świętej, zwłaszcza gdy mają zwyczaj przychodzić do kościoła wspólnie z rodzicami na inną Mszę świętą. Gdzie warunki na to pozwalają, można odprawić osobno liturgię słowa dla dzieci. Zaleca się, by przewodniczący liturgii słowa dla dzieci koncelebrował Eucharystię /

z przewodniczącym liturgii słowa dla dorosłych.

9. Stosowanie adaptacji

W stosowaniu adaptacji obowiązują następujące zasady:

a) Wprowadzenia i zachęty celebransa, na które pozwala dyrektorium, mają być krótkie i dobrze przygotowane pod względem teologicznym.

b) Jeżeli chodzi o możliwość zmniejszania liczby wstępnych elementów obrzędowych Mszy świętej (dyrektorium nr 40), to na razie nie należy wprowadzać zmian. Konferencja Episkopatu zleciła odpowiednim komisjom opracowanie wzorów i instrukcji.

c) Zgodnie z dyrektorium wolno zmniejszać liczbę czytań nawet do jednego (Ewangelia) i odmawiać Skład Apostołski.

d) Przystosowując treść modlitw mszalnych (kolekta, modlitwa nad darami, modlitwa po Komunii) do potrzeb dzieci, należy przygotować je na piśmie.

e) Dzieci należy uczyć tradycyjnych pieśni kościelnych. Nowe pieśni wolno wprowadzać, jeżeli ich słowa i melodia są zatwierdzone wyraźnie o użytku liturgicznego przez Konferencję Episkopatu (dla całej Polski) albo przez miejscowego ordynariusza.

f) Oprócz organów wolno używać także innych instrumentów, byleby ich zestaw był zgodny

z naszą tradycją w tym względzie. W naszych warunkach nie wolno stosować muzyki mechanicznie odtwarzanej.

g) Obrazy wykonywane przez dzieci, o których mowa w dyrektorium nr 36, można umieszczać w gablotach w przedsionku kościoła.

Biskupi polscy, polecając wszystkim duszpasterzom powyższe zadania do przemyślenia i wykonania w naszym kraju, są przekonani, że jednolitość działania duszpasterskiego, katechetycznego i liturgicznego we wszystkich naszych parafiach przyczyni się skutecznie do gruntownej formacji chrześcijańskiej dzieci, zwłaszcza do ich wprowadzenia w pełny i owocny udział we Mszy świętej.

INSTRUKCJA EPISKOPATU POLSKI O KULCIE TAJEMNICY EUCHARYSTII POZA MSZĄ ŚWIĘTĄ

2. Księga liturgiczna: Komunia święta i kult Tajemnicy Eucharystycznej poza Mszą św. przewiduje wystawienie Najświętszego Sakramentu albo w monstrancji, albo w puszcze.

4. Struktura adoracji eucharystycznych ukształtowała się w przeszłości i w swej zasadniczej linii przetrwała aż do dziś. W adoracji eucharystycznej ważniejsza jest jej treść niż układ formalny. Poszczególne diecezje posiadają w tej dziedzinie swoje własne tradycje. Księga liturgiczna nie określa dokładnie samego przebiegu adoracji, mówi jednak, że powinny w niej mieć miejsce następujące elementy: czytanie Pisma św. połączone z homilią, modlitwy, śpiew jako odpowiedź na słowo Boże, święte milczenie. Porządek tych elementów nie jest określony. Można i trzeba dostosowywać go do duchowego poziomu uczestników i bronić w ten sposób przed monotonią.

5. Adoracja powinna mieć wyraźnie chrystocentryczny charakter: podczas wystawienia należy modlitwy, śpiewy i czytania tak ułożyć, by wierni skupili swoją uwagę na Chrystusie Panu (KKTE nr 71). Modlitwy, śpiewy i czytania powinny uczyć prawdziwej pobożności eucharystycznej. Najpierw mają one kierować wiernych do pełnego udziału w tajemnicy paschalnej Chrystusa i do wdzięczności za dar Chrystusa dającego nam swoje życie. Powinny wyrażać radość zebranych z życia w głębokiej przyjaźni ze Zbawicielem i prowadzić do otwarcia przed Nim serca. Modlitwy powinny wyrażać potrzeby zebranych, ich bliskich i wszystkich ludzi, powinny być błaganiem o pokój i o zbawienie całego świata. Wspólna modlitwa zebranych ma wzbudzić w nich pragnienie ofiarnego życia dla Chrystusa i pragnienie zjednoczenia z Nim w Komunii św. Udział w adoracji ma prowadzić do pełnienia dobrych czynów, do świadczenia o Chrystusie, do starań o zbawienie świata.

11. W pewnych momentach wskazane jest święte milczenie. Mogą to być momenty: po czytaniu Pisma św., po modlitewnych wezwaniach czy nawet podczas odmawianej modlitwy. Prowadzący nabożeństwo winien wykazać przy tym wiele roztropności. Dłuższe milczenie można zachować we wspólnotach przygotowanych już do samodzielnej modlitwy. Do milczenia należy też stopniowo wychowywać wiernych.

KODEKS PRAWA KANONICZNEGO

Kan. 767 - § 1. Wśród różnych form przepowiadania szczególne miejsce zajmuje homilia. Stanowi ona część samej liturgii i jest zarezerwowana kapłanowi lub diakonowi. W ciągu roku liturgicznego należy wyklądać w niej na podstawie świętych tekstów tajemnice wiary oraz zasady życia chrześcijańskiego.

§ 2. We wszystkich Mszach św. w niedziele i święta nakazane, odprawianych z udziałem wiernych, homilia jest obowiązkowa i nie wolno jej opuszczać bez poważnej przyczyny.

§ 3. Gdy jest odpowiednia liczba wiernych, bardzo zaleca się homilię także w Mszach św. odprawianych w ciągu tygodnia, zwłaszcza w okresie adwentu i wielkiego postu, albo z racji jakiegoś święta lub wydarzenia żałobnego.

Kan. 844 - § 1. Katolicy szafarze udzielają godziwie sakramentów tylko wiernym katolikom, którzy też godziwie przyjmują je tylko od katolickich szafarzy, z zachowaniem przepisów §§ 2, 3 i 4 niniejszego kanonu, jak również kan. 861, § 2.

§ 2. Ilekroć domaga się tego konieczność lub zaleca prawdziwy pożytek duchowy i jeśli nie zachodzi niebezpieczeństwo błędu lub indyferentyzmu, wolno wiernym, dla których fizycznie lub moralnie jest niemożliwe udanie się do szafarza katolickiego, przyjąć sakramenty pokuty, Eucharystii i namaszczenia chorych od szafarzy niekatolickich tego Kościoła, w którym są ważne wymienione sakramenty.

§ 3. Szafarze katolicy godziwie udzielają sakramentów pokuty, Eucharystii i namaszczenia chorych członkom Kościołów wschodnich nie mających pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim, gdy sami o nie proszą i są odpowiednio przygotowani. Odnosi się to także do członków innych Kościołów, które według oceny Stolicy Apostolskiej, gdy idzie o sakramenty, są w takiej samej sytuacji, a i wspomniane Kościoły wschodnie.

§ 4. Jeśli istnieje niebezpieczeństwo śmierci albo przynagła inna poważna konieczność, uznana przez biskupa diecezjalnego lub Konferencję Episkopatu, szafarze katolicy mogą godziwie udzielać wymienionych sakramentów także pozostałym chrześcijanom, nie mającym pełnej wspólnoty z Kościołem katolickim, którzy nie mogą się udać do szafarza swojej wspólnoty i sami o nie proszą, jeśli odnośnie do tych sakramentów wyrażają wiarę katolicką i do ich przyjęcia są odpowiednio przygotowani.

Kan. 904 - Pamiętając o tym, że w tajemnicy Ofiary eucharystycznej dokonuje się ustawicznie dzieło zbawienia, kapłani powinni często odprawiać, a zaleca się usilnie codzienne odprawianie, które, nawet gdy nie ma wiernych, stanowi czynność Chrystusa i Kościoła, którą sprawując kapłani wypełniają swoje główne zadanie.

Kan. 905 - § 1. Z wyjątkiem wypadków, w których zgodnie z prawem można kilka razy odprawiać lub koncelebrować Eucharystię w tym samym dniu, nie wolno kapłanowi więcej niż raz odprawiać w ciągu dnia.

Kan. 909 - Kapłan nie powinien opuszczać należytego przygotowania się przez modlitwę do sprawowania Eucharystii, a po jej zakończeniu złożenia Bogu dziękczynienia.

Kan. 919 - § 1. Przystępujący do Najświętszej Eucharystii powinien przynajmniej na godzinę przed przyjęciem Komunii świętej powstrzymać się od jakiegokolwiek pokarmu i napoju, z wyjątkiem tylko wody i lekarstwa.

§ 2. Kapłan, który tego samego dnia sprawuje dwa lub trzy razy Najświętszą Eucharystię, może przed drugim lub trzecim sprawowaniem coś spożyć, chociażby nie zachodziła przerwa jednej godziny.

§ 3. Osoby w podeszłym wieku lub złożone jakąś chorobą, jak również ci, którzy się nimi opiekują, mogą przyjąć Najświętszą Eucharystię, chociażby coś spożyli w ciągu godziny poprzedzającej.

Kan. 943 - Szafarzem wystawienia Najświętszego Sakramentu i błogosławieństwa eucharystycznego jest kapłan lub diakon. W szczególnych okolicznościach, tylko wystawienia i schowania, jednak bez błogosławieństwa, może dokonać akolita, szafarz nadzwyczajny Komunii świętej lub ktoś inny wyznaczony przez ordynariusza miejsca, z zachowaniem przepisów wydanych przez biskupa diecezjalnego.

Kan. 1212 - Miejsca święte tracą poświęcenie lub błogosławieństwo, gdy zostaną w znacznej części zniszczone lub przeznaczone na stałe do użytku świeckiego; dekretem kompetentnego ordynariusza bądź też faktycznie.

Ogólne Wprowadzenie do Liturgii Godzin

94. Jeżeli Jutrznia, czy to w chórze, czy też odmawiana wspólnie, poprzedza bezpośrednio Mszę św., liturgię rozpoczyna się albo od wersetu wprowadzającego i hymnu tej Godziny, albo od Wejścia i towarzyszącego mu śpiewu, po którym następuje pozdrowienie wypowiedane przez celebransa. Pierwszy sposób jest wskazany zwłaszcza w dni powszednie, a drugi przede wszystkim w dni świąteczne. W takim wypadku opuszcza się jeden z obrzędów wstępnych.

Następnie odmawia się, jak zwykle, psalmy Jutrzni. Po nich, opuściwszy krótkie czytanie, akt pokuty, oraz gdy wynika to z okoliczności, Panie, zmiłuj się, odmawia się Chwała na wysokości Bogu, jeśli rubryki to przewidują. Potem celebrans odmawia modlitwę ze Mszy św., po czym sprawuje się liturgię słowa.

Modlitwę powszechną odmawia się jak zazwyczaj we Mszy św. We Mszy porannej dni powszednich można użyć w tym miejscu próśb z Jutrzni.

Po Komunii św. i towarzyszącym jej śpiewie wykonuje się pieśń Błogosławiony Pan, Bóg Izraela wraz z jego antyfoną. Następnie celebrans odmawia modlitwę po Komunii św. i kończy Mszę św. jak zazwyczaj.

95. Jeżeli Modlitwa w ciągu dnia (to znaczy przedpołudniowa, południowa lub popołudniowa, w zależności od pory dnia) odprawiana publicznie, poprzedza bezpośrednio Mszę św., wtedy liturgię rozpoczyna się albo od wersetu wprowadzającego i hymnu danej Godziny (dotyczy to przede wszystkim dni powszednich), albo od Wejścia i towarzyszącego mu śpiewu oraz pozdrowienia wypowiedanego przez celebransa (szczególnie w dni świąteczne). W takim wypadku opuszcza się jeden z obrzędów wstępnych.

Potem odmawia się psalmy, a opuściwszy krótkie czytanie i akt pokuty, oraz ewentualnie Panie, zmiłuj się, odmawia się, jeżeli jest to przewidziane przez rubryki, Chwała na wysokości Bogu. Następnie celebrans odmawia modlitwę ze Mszy św.

96. Nieszpory łączy się z Mszą św. podobnie jak Jutrznie, jeśli bezpośrednio ją poprzedzają. Jednakże I Nieszpory uroczystości i niedziel oraz świąt Pańskich przypadających w niedzielę można odprawiać dopiero po Mszy św. dnia poprzedzającego lub soboty.

97. Jeżeli Modlitwę w ciągu dnia (tzn. przedpołudniową, południową lub popołudniową) albo Nieszpory odmawia się po Mszy św., wtedy Mszę odprawia się jak zwykle aż do modlitwy po Komunii włącznie, a po niej następuje psalmodia danej Godziny. Jeżeli jest to Modlitwa w ciągu dnia, to po odmówieniu psalmów opuszcza się krótkie czytanie i odmawia się bezpośrednio modlitwę, a po niej następuje rozesłanie wiernych tak jak we Mszy św. W Nieszporach zaś po psalmodii opuszcza się czytanie i od razu po niej odmawia się pieśń Wielbi dusza moja Pana wraz z antyfoną. Opuszcza się prośby i Ojcze nasz, a odmawia się modlitwę końcową i udziela wiernym błogosławieństwa.

261. W Jutrzni i Nieszporach podczas śpiewu pieśni z Ewangelii można okadzać ołtarz, a następnie kapłana i wiernych.